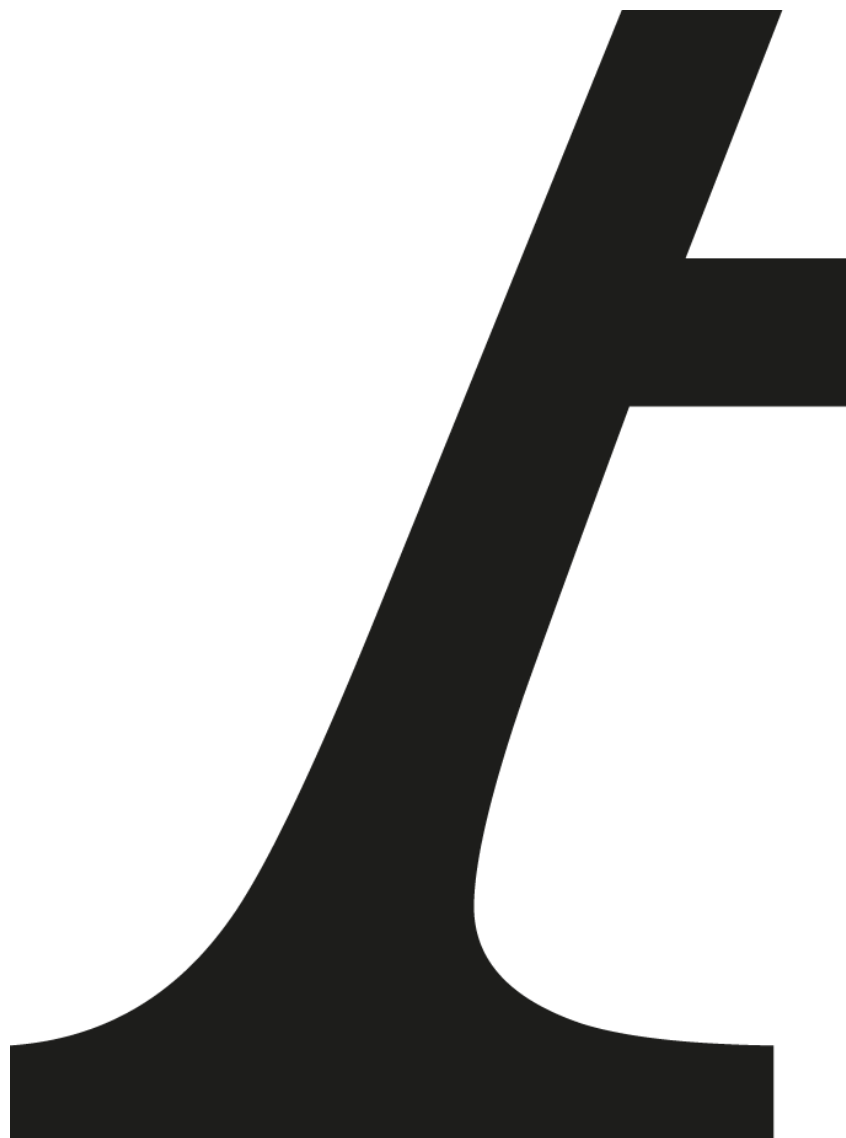

Riddersvik

– analys av historiska kartor och
resultat av arkeologisk
övervakning av grävda provrutor

PM 20221105

Analys av historiska kartor

Stockholms län, Stockholms stad, Järfälla socken, Riddersvik

Lena Beronius Jörpeland, Annika Nordström & Ann-Mari Hållans Stenholm

Arkeologerna

Statens historiska museer

Våra kontor

Linköping

Lund

Mölndal

Stockholm

Uppsala

Kontakt

010-480 80 00

info@arkeologerna.com

fornamn.efternamn@arkeologerna.com

www.arkeologerna.com

Arkeologerna

Statens historiska museer

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Innehåll

Bakgrund och förutsättningar	4
Historik Riddersvik	4
Uppdraget	5
Metod och genomförande	5
Underlag	5
Metod kartanalys	5
Kartanalys	6
Delområde Utsiktskullen	6
De historiska terrasseringarna	6
Kartanalys terrasseringarna	6
Ägomätningen 1843	6
Ekonomiska kartan år 1951	7
Delområde Koloniområdet	7
Flottvikstorpet	7
Kartanalys Flottvikstorpet	8
Torpet "Flotvijk" år 1690 på Lövstas ägor	8
"Flottswik" år 1722	8
"Flåtwik" år 1751	8
Rågången mellan Nälsta och Flottsvik år 1758	8
Riddersviks herrgård år 1843	8
Sammanfattande kommentarer	9
Delområde Rosenparken	9
Torpet Stenhagen	9
Torpet Stenhagen kartanalys	9
Rågången mellan Nälsta och Flottsvik år 1758	9
Gamla ekonomiska kartan år 1951	10
Sammanfattning	10
Förslag på vidare insatser	10
Arkeologisk medverkan vid grävda provtagningsrutor	11
Antikvarisk bedömning	12
Referenser	12
Kartreferenser	12

Bakgrund och förutsättningar

Herrgården Riddervik i Hässelby, är en av de sista bevarade herrgårdsmiljöerna i Stockholms stads äga. Staden detaljplanlägger området för den före detta trädskolan i Riddersvik med syftet att möjliggöra bland annat bygga bostäder. Syftet är också att bevara och utveckla de naturvärden och kulturhistoriska värden som finns vid Riddersviks gård, inklusive den engelska parken och den s.k. Rosenparken.

Markföroreningar har påträffats i varierande omfattning inom i stort sett hela detaljplaneområdet. Det är framför allt hälsorisker relaterade till förekomst av bly inom Utsiktsskullen, Koloniområdet och Rosenparken som är styrande för bedömningen. Genomförda utredningar visar att utschaktning av jord, till föreslagna platsspecifika riktvärden, kan reducera riskerna till acceptabla nivåer.

Nivå landskapsarkitektur har inom ramen för en inledande undersökning i samarbete med huvudkonsulten WSP identifierat strategier för marksanering för del av Rosenparken, Utsiktsskullen och Koloniområdet. I föreliggande skede kommer resterande del av Rosenparken att undersökas. Parallellt med denna undersökning kommer en förtätad provtagning av de tidigare undersökta områdena att utföras. Detta som grund för senare framtagande av entreprenadhandlingar för en kommande marksanering.

Nivå landskapsarkitektur har i uppdrag att utreda och samordna metoder för provtagning med aborist och arkeolog, med särskilt fokus på risk för skador på trädrötter och parkhistoriska lämningar.

Arkeologerna, Statens historiska museer ingår som underkonsult i Nivås projektgrupp.

Historik Riddersvik

År 1762 köper Elias von Langenberg d.ä. kronotorpet Flottvik. På dess ägor invid Lövstafjärden uppför han ett ståndsmässigt sommarviste med huvudbyggnad och anslutande trädgårdsanläggningar. En engelsk park anläggs på utökade landområden 1781.

Elias von Langenberg d.y ärver 1790 egendomen efter sin fader. Han utökar egendomen mellan åren 1790–1797 genom tillköp av större delen av Lövsta bys marker. Under Elias von Langenberg d.y utvecklas Riddersvik succesivt från sommarnöje till fullt utvecklad herrgård.

Egendomen säljs 1810 av dödsboet efter Elias von Langenberg d.y. till greve Erik Piper. De låga *pocherna* på ömse sidor av mangårdsbyggnaden samt fler ekonomibyggnader uppfördes under hans tid.

År 1817 övertog Erik Pipers svärfar, greve Erik Ruuth herrgården. Under den Ruuthska perioden vidareutvecklades trädgårdsanläggningen med påkostade trädgårdsbyggnader i form av orangeri och växthus.

Erik Ruuth avled tre år senare 1820 och hans arvingar sålde gården vidare. Under den kommande följden av år fram till 1885 bytte gården ägare i stort sett vart annat år.

1885 köpte Stockholms Stad in egendomarna Lövsta och Riddersvik för att tillförsäkra den växande staden en rationell hantering av latrin. Parallellt med utvecklingen av Lövstaanläggningen arrenderades Riddersvik gård ut av staden och jorden brukades ända fram till 1970-talet.

År 1979 inrättades en kommunal trädplantskola på åkermarken norr om gården. Verksamheten bedrevs fram till 2008 då den lades ner.

Uppdraget

Att genom analys av rektifierade historiska kartor lokalisera läget för:

- kronotorpet Flottvik
- den historiska terrassanläggningen

Detta utgör ett underlag för att identifiera vilka rutor/provtagningspunkter som är kulturhistoriskt känsliga vid provtagning, och som kräver samordning och avstämning vid val av framförallt provtagningsmetod.

Metod och genomförande

Underlag

Tillhandahållet av Nivå landskapsarkitektur och WSP:

- Preliminära provpunkter inom ett rutnät (15x15m för Utsiktsskullen och Rosenparken, 20x20m för koloniträdgården) i dwg-format.
- laserscanning, inmätning och grundkartan för Riddersvik i dwg-format. (A-40-M-000.dwg, baskarta Riddervik.dwg, Inm_Riddervik_Total_2D.dwg)
- Historiska kartor (1690, 1752)

Metod kartanalys

I kartanalysen har de äldre kartorna över Lövsta by nr 1–4 (år 1690 och 1751) och Flottvik nr 1 (år 1722 och 1758) använts. Kartorna över Riddersvik utgörs av ägomätningen från år 1843 och Ekonomiska kartans blad 10I7c år 1951. Kartor från det sena 1800-talet har inte använts i och med att de inte innehåller detaljerad information rörande torpet eller trädgårdens terrasser.

Rektifieringen har utgått från Ekonomiska kartan år 1951. Det är framförallt de östra delarna av Lövsta bys ägor som varit förhållandevis lätta att rektifiera i och med att gränsmarkeringar i de äldre kartorna återfunnits på Ekonomiska kartan. I de norra och östra delarna finns också strukturer i markanvändningen som fanns kvar på 1950-talet. De västra och södra delarna av Lövsta bys ägor har däremot varit något svårare i och med att en stor del utgörs av utmark och Mälarens strandlinjer.

Kartanalys

Kartanalysen redovisas i relation till de fyra delområden som berörs av provtagningen. Den utgår dels från ett fokus på torpet Flottviks bebyggelse och markanvändning, dels på de historiska terrasseringarna i Riddersviks trädgård.

Delområde Utsiktskullen

Kartanalysen har lokaliserat läget för terrasseringarna till den södra delen av Utsiktskullen.

De historiska terrasseringarna

I norra delen av trädgården, strax nordväst om huvudbyggnaden, finns terrasseringar. På kartan från 1843 finns långsträckta byggnader karterade på dessa terrasser. Dessa trädgårdsbyggnader från tidigt 1800-tal finns omnämnda i Riddersviks brandförsäkringsbrev från 1837. Enligt denna uppteckning byggdes både orangeri, persikohus, mullbärshus och drivhus kring året 1817. Persikohuset, mullbärshus och drivhuset, nr 14 i beskrivningen, var beläget ”55 alnar i linea från nr 6 (stall och vagnshus) ned uti trädgården”. Orangeriet ”beläget 18 alnar i söder framför nr 14, på en lägre plan” innehöll ”en mängd rara växter”.

Det var påkostade trädgårdsbyggnader, gediget byggda med timmer och korsvirke i de norra väggpartierna och med stora fönsterpartier mot söder. För uppvärmning fanns i orangeriet ”3ne stora särdeles wackra blå och vita glacerade kakelugnar med var sin skorsten”. Fina beslag och dekormålade partier omnämns också i beskrivningen som även redovisar byggnadernas mått och material.

Båda byggnaderna befanns vara i gott skick och fanns sex år senare markerade på ägokartan 1843. Orangeriet och matboden revs 1870 (enligt brandförsäkringsbrev 1872). Då var även persikohuset och mullbärshuset borta. På ägokarta 1891 finns orangeri och övriga växthus inte längre kvar.

Kartanalys terrasseringarna

Terrasserna var belägna mellan den högre liggande terrängen norr om herrgårdens mangård och de lägre partier som omfattar dagens koloniträdgård. I övergången är terrängen brant och sannolikt har terrasserna inneburit att man dels grävt ur marken i bakkant men också byggt upp terrasserna i framkant.

Ägomätningen 1843

Inom området finns infartsvägar och större plana ytor förutom de ovan nämnda byggnaderna (figur 2). Det förefaller vara två nivåer med terrasser. En övre med drivhus och en särhägnad fyrkantig odlingsyta markerad norr om denna byggnad. Öster härom är en större rektangulär plan yta med svarta drivbänkar eller liknande (?) i bakkant. Nedanför denna är en röd liten markering. Antingen är det fråga om en liten byggnad, eller eventuellt rör det sig om en vattenpump eller kanske en brunn?

Den nedre terrassen hyser troligen orangeriet. Framför denna är en plan yta, en gårdsplan från vilken gångvägar löper ned i sluttningen mot trädgårdens mer formella delar.

Ekonomiska kartan år 1951

I kartan från år 1951 framträder gårdsytan framför orangeriet tydligt som en ljusgrön rektangulär struktur (figur 3). Denna nedre terrass är således bevarad som öppen yta fram till 1900-talets mitt.

På den övre terrassen har däremot en större ekonomibyggnad uppförts. Det verkar som att den täcker större delen av de äldre lämningarna. Dessa kan dock vara bevarade i anslutning till huset men eventuellt också under detsamma, beroende på dess grundläggning. De äldre infartsvägarna till terrasserna är delvis synliga i kartan.

Delområde Koloniområdet

Kartanalysen lokaliserar bebyggelseområdet för Flottvikstorpet till delområde Koloniområdet. Torpet är registrerat som "lägenhetsbebyggelse" i Kulturmiljöregistret (KMR) vid Riksantikvarieämbetet. Det har lämningsnummer L2020-5727.

Flottvikstorpet

Före Riddersviks herrgård var egendomen ett torp, Flottvik under Lövsta by. Lövsta by var en förhållandevis stor by om 4 likstora kronohemman. Egendomen uppgick till 4 markland i mitten på 1400-talet och brukades av fyra landbor. Lövsta hörde då till Sänga socken, Färingö tingslag, men hade redan tidigare under medeltiden hört till Järfälla socken (Ferm m. fl. 1992:204). År 1566 var bönderna i Lövsta befriade från dagsverken för att de skötte färjetrafiken över till Svartsjö. Byn överfördes till Järfälla år 1864, men Lövsta hade i kyrkligt hänseende då hört till Järfälla (a.a. 1992:198).

Riddersviks egendom hade beteckningen "Flottvik nr 1" ända till år 1941 då Lantmäteristyrelsen ändrade den till "Riddersvik nr 1" (Gustafsson 1957:374). I husförhörlängder från år 1774 förekommer namnet Riddersvik, således är namnändringen redan på gång under sista halvan av 1700-talet.

Torpet Flottvik finns redan tidigt under 1600-talet. I hjonelagslängden från år 1611 omnämns torparen Tomas samt dennes hustru och dotter (Gustafsson 1957:374ff). I 1620 års boskaps- och utsädeslängd finns minst två hushåll på Flottvik; Agnes med 2 kor och 1 får, Sigfrid med 1 häst, 2 kor och 2 får samt Nils med 1 häst, 4 kor och 8 får liksom "Unge Wahlborg" med 6 får. Flottviks invånare är även upptagna i mantalslängderna under andra halvan av 1600-talet. I kartan från år 1690 anges att torpet har ett årligt utsäde av 2 tunnor $2\frac{1}{4}$ fjärdig samt en höskörd av $1\frac{1}{2}$ lass per år. Ett par år senare är Flottvik upptaget som ett oskattlagt torp i jordeböckerna.

Flottvik friköpes från Kronan av advokat- och landsfiskalen Isac Salmon år 1723. Flottvik får jordnaturen ändrad till kronoskatte. Under första halvan av 1700-talet är torpet förpantat och utarrenderat till olika släkter och säljs slutligen av Isac Salmon 1756, till Anders Magnus Backman som i sin tur säljer till Elias von Langenberg som är den som anlägger en mer ståndsmässig herrgårdsanläggning.

Intressant är att torpet Flottvik (Flåttvik, Flottviken mm) är en förhållandevis tidig etablering. En trolig datering är 1500-talets slut, eller omkring år 1600. Men det går inte att utesluta att torpet kan ha senmedeltida anor i och med att Lövsta var en förhållandevis stor by

med ett stort jordinnehav. Läget i landskapet mellan en starräng invid Mälaren och möjligheter till odlingsbar jord i förlängningen mot nordöst bör ha varit ett fördelaktigt läge även i äldre tider.

Kartanalys Flottvikstorpet

Kartanalysen utgår från den äldsta kartan med torpet markerat. Därefter följer de yngre kartgenerationerna fram till och med Ekonomiska kartan år 1951.

Torpet "Flotvijk" år 1690 på Lövstas ägor

Flotvijk (nr 5) Torpet är markerat med en hussymbol belägen inom en öppen yta i nordsydlig riktning som kan ha varit gårdstun med mindre aktivitetstytter; exempelvis kålgård, kalvhage eller fårkätte (figur 4). Denna öppna yta mellan den lägre belägna ängsmarken i väster och åkermarken i öster fortlever i de yngre kartgenerationerna. Vägen fram till torpet löper i norra kanten på åkermarken österut. Och anslutet till den stora landsvägen mellan Kyrkhamn och Nälsta/Hässelby.

"Flottswik" år 1722

Kartan är en konceptkarta (ej renritad) och infälld i beskrivningen på sid 2 i dokumentet (figur 5). Stugan är markerad som en rund ring med en prick (figur 6). Bebyggelseplatsen är densamma som i 1690 års karta. Kartan är upprättad året innan försäljningen av Flottvik, vilket kan ha ett samband. Textbeskrivningen är ännu inte tolkad.

"Flåtwik" år 1751

Kartan visar Lövsta bys ägor och platsen för Flottvik är således utanför byns marker då det friköptes år 1723 (figur 7). Torpets bebyggelseläge är markerat med en hussymbol. Upp mot ägo gränsen mot Lövsta finns en byggnad rakt norr om torpets bebyggelseläge. Byggnaden förefaller vara en ekonomibyggnad. Bebyggelseläget är fortfarande detsamma som i tidigare kartgenerationer. Öster om hussymbolen står i kartan "Flåtwiks Ägor". Ängen i väster är markerad.

Kartan saknar i övrigt mer detaljerad information över torpets hägnader och åkergården.

Rågången mellan Nälsta och Flottsvik år 1758

Denna karta är viktig för det är den yngsta karteringen av Flottsvik där torpets bebyggelseläge fortfarande är markerat (figur 8). Kartan visar det friköpta torpets gränser mot söder. Gränsen syns som en linjär struktur med gränsrösen (fem prickar) i vardera änden. Bebyggelseläget i kartan är detsamma som tidigare kartgenerationer. I övrigt saknar kartan detaljerad information om markanvändningen.

Riddersviks herrgård år 1843

År 1843 har torpets bebyggelseläge, ängsmark och åkermark övergivits och i stället har herrgårdsanläggningen etablerats (figur 9). Historiska strukturer av äldre markanvändning är fortfarande synliga i kartan. Bland annat är herrgårdens mangård och flyglar uppförda på den tidigare åkermarken, medan övergången mot sluttningen ned mot vattnet (i form av planteringar och rundlar väster om manbyggnaden) och den tidigare ängen har terrasserats. Den övre terrassen är sannolikt platsen för torpets gårdstun.

Riddersvik år 1951

I Ekonomiska kartan från år 1951 finns inga spår som särskilt pekar ut torpets bebyggelseplats eller gårdstun (figur 10). Möjligen kan den nordsydliga infarten till kolonilotterna spegla en äldre infart till gårdstunet.

Sammanfattande kommentarer

- Flottsvikstorpet är beläget inom en liten öppen yta med nord-sydlig form som sannolikt utgör torpets gårdstun. Den öppna ytan är karterad mellan ängen i väster och åkermarken i öster. Här är tunet beläget i samtliga kartgenerationer från år 1690 till år 1758. Gårdstunet kan ha innefattat ytor för kålgårdar, kalvhagar och annat.
- Vägen till och från Flottvik har löpt i norra kanten av åkermarken och bebyggelseplatsen i öst-västlig riktning. I yngre kartgenerationer i södra kanten.
- Markanvändningen i det äldre skedet när Flottvik utgörs av ett torp bryts delvis när Riddersviks herrgårdsanläggning uppförs. Dock finns rumsliga strukturer kvar i form av linjer och gränser för herrgårdens olika delar som återspeglar gamla strukturer.

Delområde Rosenparken

Torpet Stenhagen

Inom Riddersviks herrgårdsområde har ytterligare ett torp "Stenhagen" legat. Torpet Stenhagen förefaller vara minst lika gammalt som Flottvik. Det låg under Hässelby ägor på 1700-talet och hörde då till Spånga socken. Från och med husförhörlängden år 1804 är torpet upptaget under Riddersvik som då arrenderade Stenhagen (Gustafsson 1957:479).

Torpet Stenhagen kartanalys

Torpets bebyggelseplats samt åkermark låg öster om Flottvikstorpet och syns i kartan från år 1690 som en hussymbol med texten "Torp" och nr 6 (se figur 6). Eftersom beskrivningen till kartan inte är digitaliserad är det inte fastställt att det rör sig om Stenhagen. Men sannolikheten är stor i och med att namnet förekommer i yngre kartor med en referens till samma rumsliga belägenhet. Det innebär i så fall att Stenhagen tidigare hört till Lövsta by.

Det är tydligt att torpets bebyggelseläge låg i anslutning till den naturliga förhöjning som funnits, och finns kvar än idag och som skärs av fastighetsgränsen i söder.

Rågången mellan Nälsta och Flottvik år 1758

I kartan syns torpet Stenhagen som till största delen låg söder om gränsen mot Flottvik. Kartan har upprättats för att rita ut fastighetsgränsen mellan Flottvik och Nälsta vilket innebär att torpet Stenhagen på så sätt kom att ligga delvis inom Flottviks ägor. Torpet

hade år 1758 fyra byggnader, varav två av dem låg norr om den fastställda nya fastighetsgränsen. Den av dessa hus är större och omgärdat av en hägnad, sannolikt är detta ett boningshus med inhägnat gårdstun.

Gamla ekonomiska kartan år 1951

Torpet Stenhagen har även i yngre kartor en tydlig relation till den naturliga förhöjning i terrängen som syns år 1843, men även år 1951. I gamla Ekonomiska kartan från år 1951 markeras denna naturbacke som en kvadratisk ljusare grönt parti i omgivande åkermark. Vid den tiden är ett boningshus karterat på platsen för Stenhagen. Eventuellt rör det sig om den yngsta generationen av torpets bebyggelse.

Sammanfattning

Inom delområde Koloniområdet har provtagningsrutor markerats med en *röd färg*, vilket omfattar gårdstunet för torpet Flottvik (figur 13). Inom den södra delen av delområdet Utsiktsskullen i övergången till delområde Koloniområdet provtagningsrutor markerats med *blå färg*, vilket omfattar läget för de historiska terrasserna. Rosa rutor markerar platsen för torpet Stenhagen. I figuren har också platsen för en byggnad på 1891 års karta markerats med röda ofyllda rutor.

Fyllda rutor kan således innehålla lämningar som är intressanta att dokumentera arkeologiskt, vilket innebär att när provtagnings sker inom dessa rutor bör arkeolog närvara.

Förslag på vidare insatser

Ytterligare kart- och arkivstudier tillsammans med inventering och kartering kan bidra med ett fördjupat underlag för att tolka olika kulturhistoriska skeden i Riddersvik.

De historiska kartorna har stor informationspotential vad gäller både äldre torpbebyggelse som föregått herrgården Riddervik, och herrgårdens trädgårdsanläggning. En fördjupad kartanalys kan handla om att:

- analysera kartorna vad gäller kartbeskrivningarnas information, särskilt år 1722 och 1843.
- lokalisera bebyggelseområdet för torpet Stenhagen. Kan möjligen återfinnas inom eller i anslutning till delområde Rosenparken.
- lägga in 1500-talets strandlinje för att förstå landskapet i ett äldre skede före 1690-talet.

Även *arkivmaterial* som exempelvis mantalslängder och husförhörlängder kan ge information om hur hushållet på Riddersvik sett ut under olika tider och vilka yrkesgrupper som är representerade. Nämnas exempelvis trädgårdsmästare och trädgårdsdrängar?

Genom en *inventering, kartering och tolkning* av synliga landskapselement (terrasser, åkerhak, avsatser, vägsträckningar) och trädgårdselement (gångstråk, terrasseringar och andra

uppbyggda konstruktioner) kan fysiska lämningar relateras direkt till äldre kartmaterial. Detta ger en möjlighet att även upptäcka sådant som inte finns markerat i kartorna.

Arkeologisk medverkan vid grävda provtagningsrutor

Arkeologisk övervakning skedde vid provtagning i 21 provtagningsrutor under juni och augusti månad samt vid en kompletterande provtagning av 9 provtagningsrutor i oktober/november. Övervakningen skedde inom de områden som föreslagits ovan, dvs, inom den södra delen av Utsiktsskullen, de norra/nordöstra delarna av Koloniområdet och inom södra delen av Rosenparken (figur 14).

Utsiktsskullen

Inom Utsiktsskullens södra del övervakades sammanlagt 11 provtagningsrutor. Resultaten visade på mäktiga utfyllnadsmassor, med ett djup på omkring 1,7 - 2 meter, fanns över hela området. Massorna utgjordes av sandblandad silt och innehöll en hel del modernt avfall, från framför allt 1900-tal (figur 15 och 16). Det fanns även inslag av möjliga 1800-talsmaterial, i form av enstaka keramikskärvor av s.k. flintgods. I en av groparna påträffades större stenar i botten, som kan utgöra rester av trädgårdsbyggnader som fanns i området.

En komplettering av fem provtagningsrutor inom och i anslutning till den så kallade tennisbanan gjordes på hösten. Här var utfyllnadsmassorna mäktiga i nordöst på själva kullen och dess slänt. På terrassen söder därom var lagret med den humösa sandblandade silten på orörd marknivå endast 0,4–0,5 meter tjockt. I en provgrop mitt på terrassen påträffades vad som möjligen kan tolkas som delar av en kallmur, möjligen en del av de orangerier som legat i denna del av trädgården.

Kompletteringen omfattade ytterligare 3 provtagningsgropar som handgrävdes, vilka inte övervakades arkeologiskt.

Koloniområdet

Inom detta delområde övervakade sammanlagt 7 provtagningsrutor. I denna del var de övre fyllnadsmassorna mellan 1 - 1,3 meter tjocka. En markant skillnad märktes mellan detta område och Utsiktsskullen, då massorna i princip helt saknade det ovan beskrivna moderna avfallet. I en av provrutorna närmast gränsen mot det terrasserade området (nordöstra delen av Koloniområdet) påträffades stenar i botten, vilka bedömdes vara huggna (figur 17). Dessa skulle möjligtvis kunna utgöra spår av torpbebyggelsen i Flottvik.

Även i detta område gjordes en kompletterande provtagning i form av 4 provgropar på hösten. I en av provtagningsrutorna påträffades ett lager med tegelkross och kalkbruk som överlagrade större sten. Stenarnas karaktär gick inte att dokumentera inom gropens begränsade yta. Detta kan tolkas som delar av en riven tegelkonstruktion som vilat på ett stenfundament, exempelvis en spis. Detta kan således vara spår efter torpet Flottvik.

Rosenparken

Inom detta delområde undersöktes fyra provtagningsrutor. Här var den övre matjorden endast ca 0,3 – 0,4 meter tjock, varunder sannolikt orörd mark följde (figur 18). Inom detta delområde påträffades inga föremålsfynd eller tecken på andra antikvariskt intressanta lämningar.

Antikvarisk bedömning

De små provtagningsrutorna gör att det svårt att säkert uttala sig om eventuella arkeologiska lämningar inom delområdena. De iakttagelser som gjorts vid den arkeologiska övervakningen, samt resultaten från den tidigare historiska kartanalysen, innebär vi rekommenderar att man bör företa arkeologiska förundersökningar i delar av dessa områden vid en eventuell exploatering av området.

Referenser

Ferm, O., Johansson, M., Rahmqvist, S. 1992. Det medeltida Sverige.
Band 1 Uppland: 7 Attundaland
Gustafsson j:r, L. 1957. Järfällaboken.

Kartreferenser

LMS (Lantmäteristyrelsens arkiv)
1690 Lövsta nr 1–4, geometrisk avmätning A20:328–329
1751 Lövsta nr 1–4, ägomätning A48-23:1

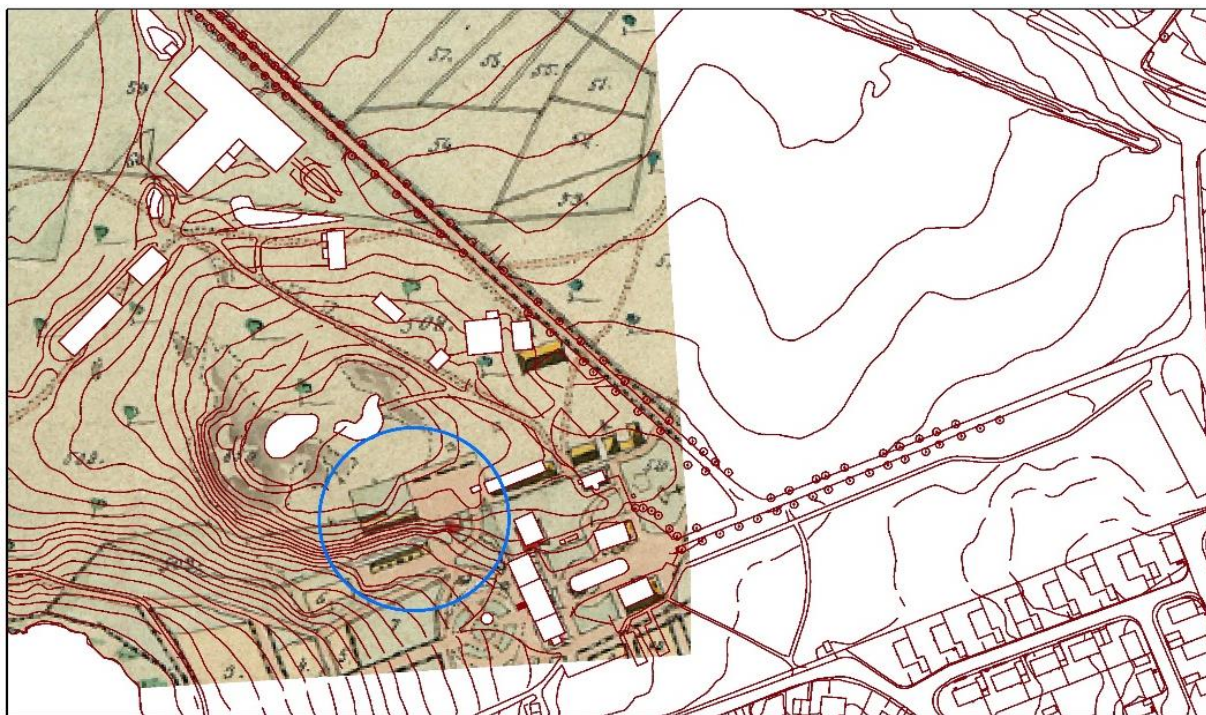
LM (Lantmäterimyndigheternas arkiv)
1722 Flottvik skattläggning 01-JÄF-21
1758 Rågångsåtgärd, mellan Nälsta och Flottwik 01-JÄF-39

RAK (Rikets allmänna kartverk)
1951 Ekonomiska kartan kartblad 10I7c

Stockholms stadsarkiv
1843 Ägomätning Riddersvik

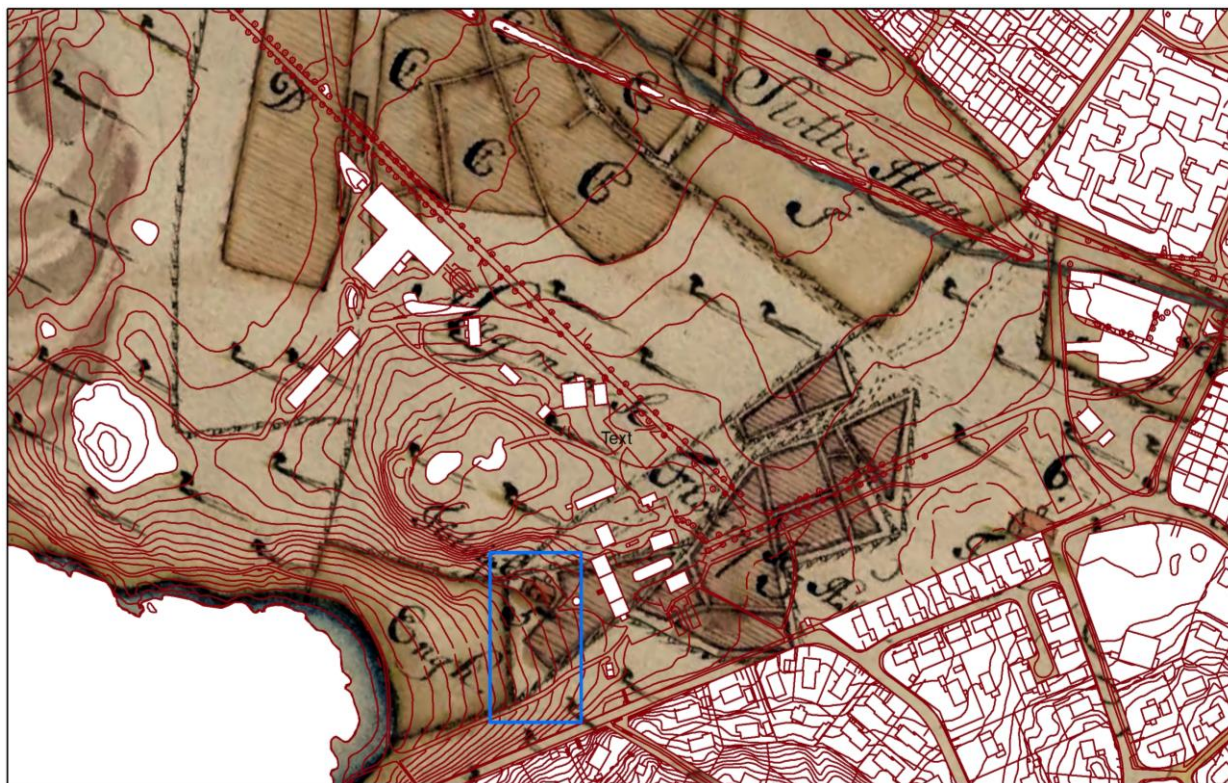
Figur 1. Läget för kartanalysen markerat på Terrängkartan, blad 607 Norra Stockholm. Skala 1:50 000,

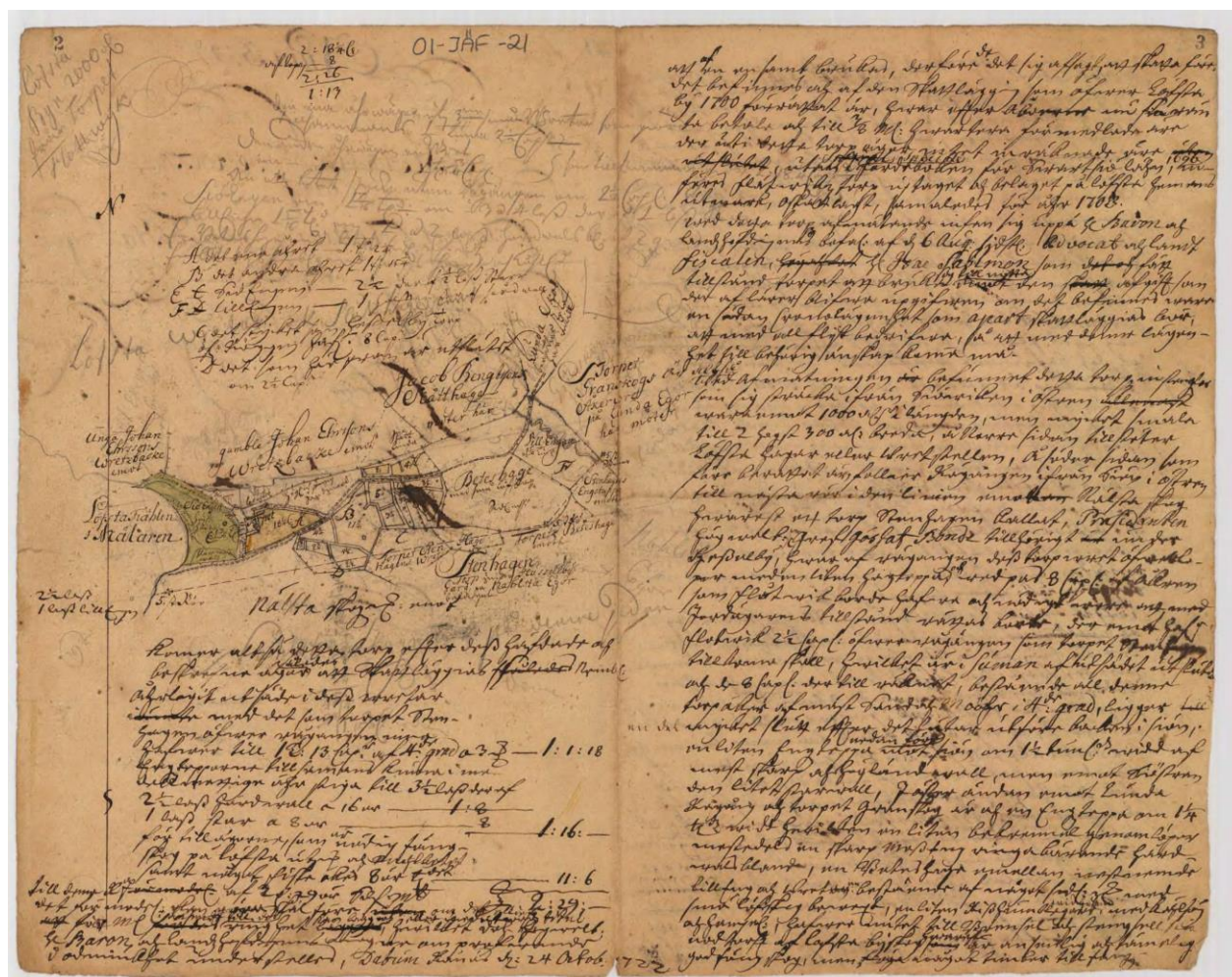
Figur 2. Riddersviks herrgård karterad år 1843.

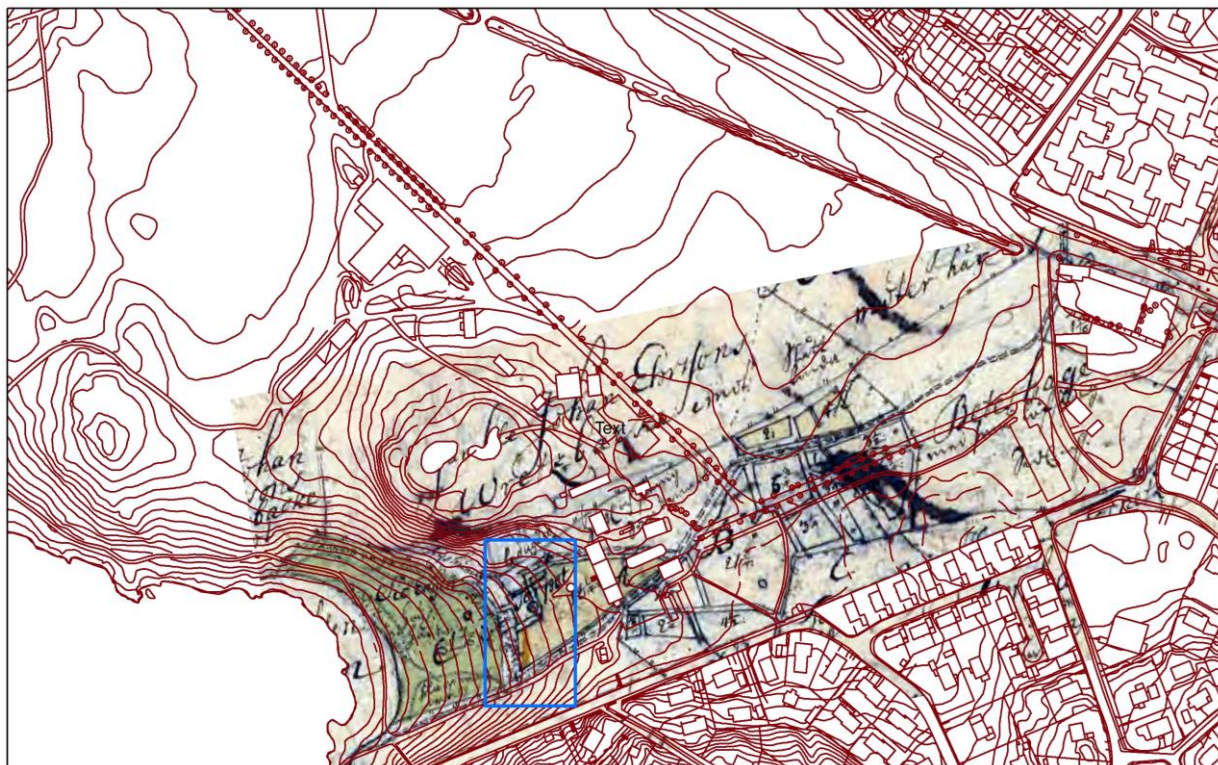
Figur 3. Ekonomiska kartan år 1951

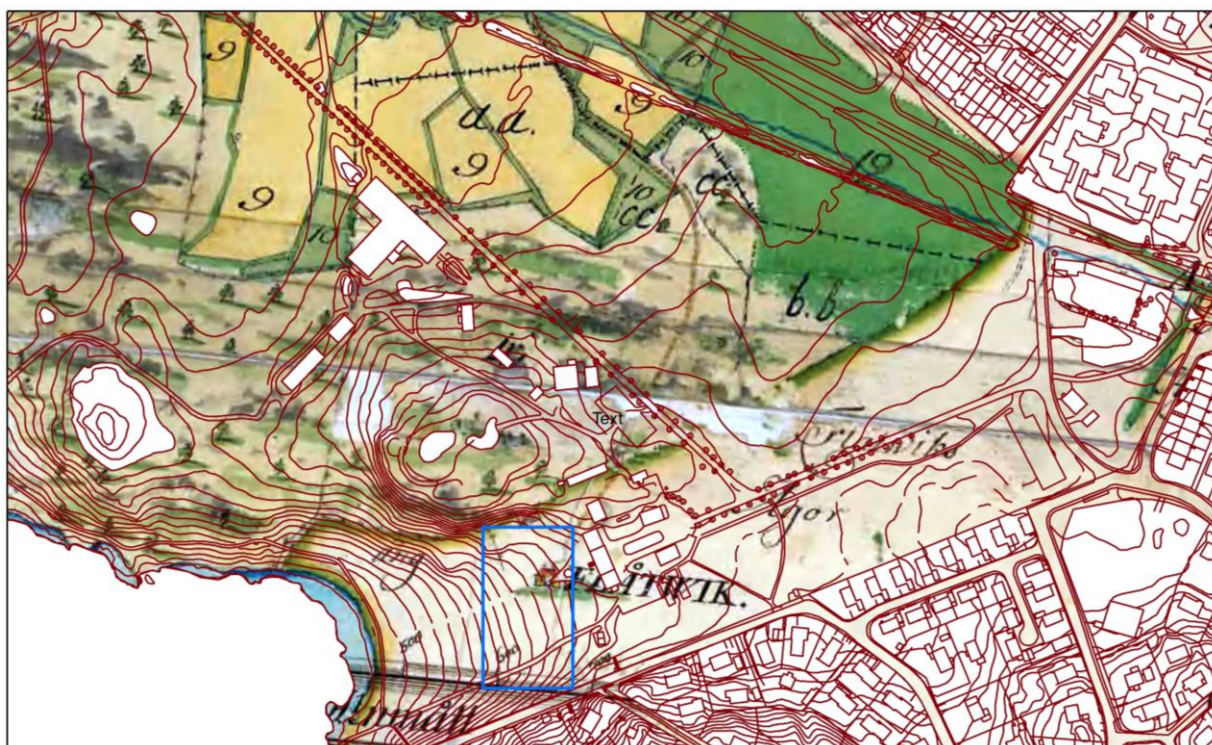
Figur 4. Ägomätning över Lövsta by år 1690. Lms A20:328–329.

Figur 5. Geometrisk karta utav torpet Flottswik på Lövsta ägor. År 1722. LM 01-JÄF-01.

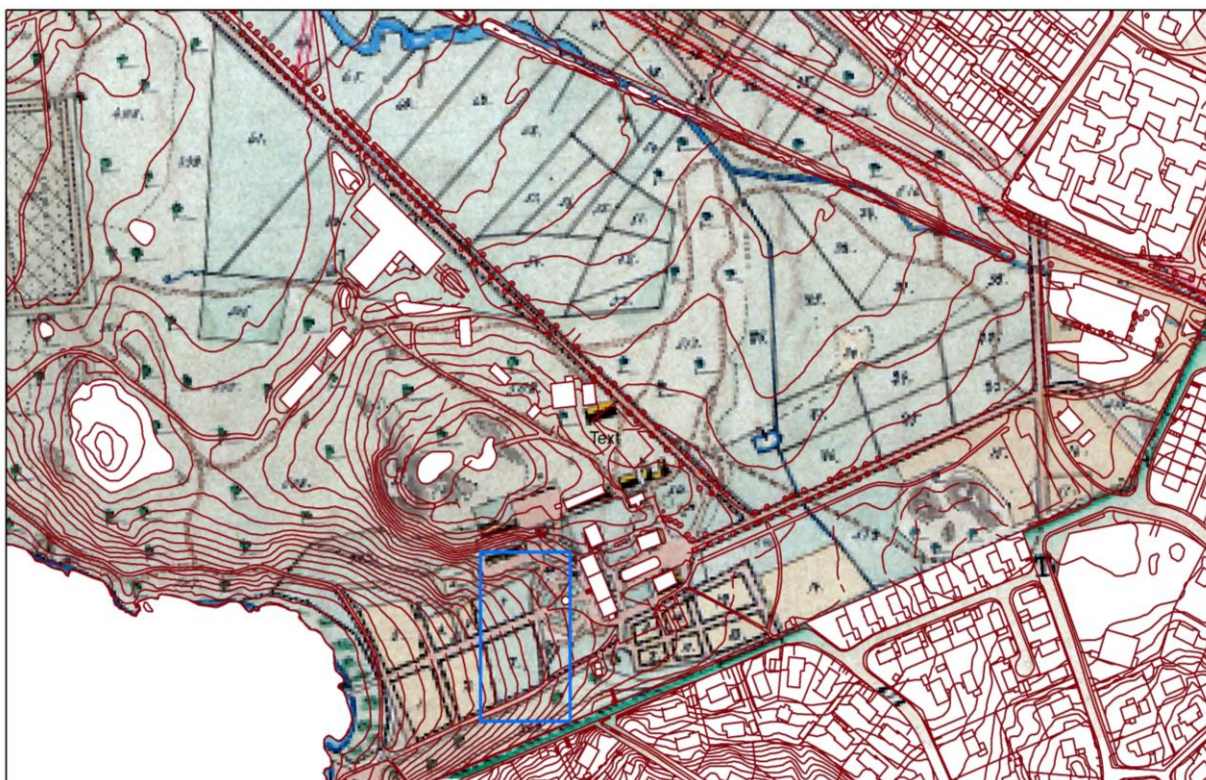
Figur 6. Utsnitt ur kartan från år 1722. Rektifierad och inlagd mot dagens gatunät.

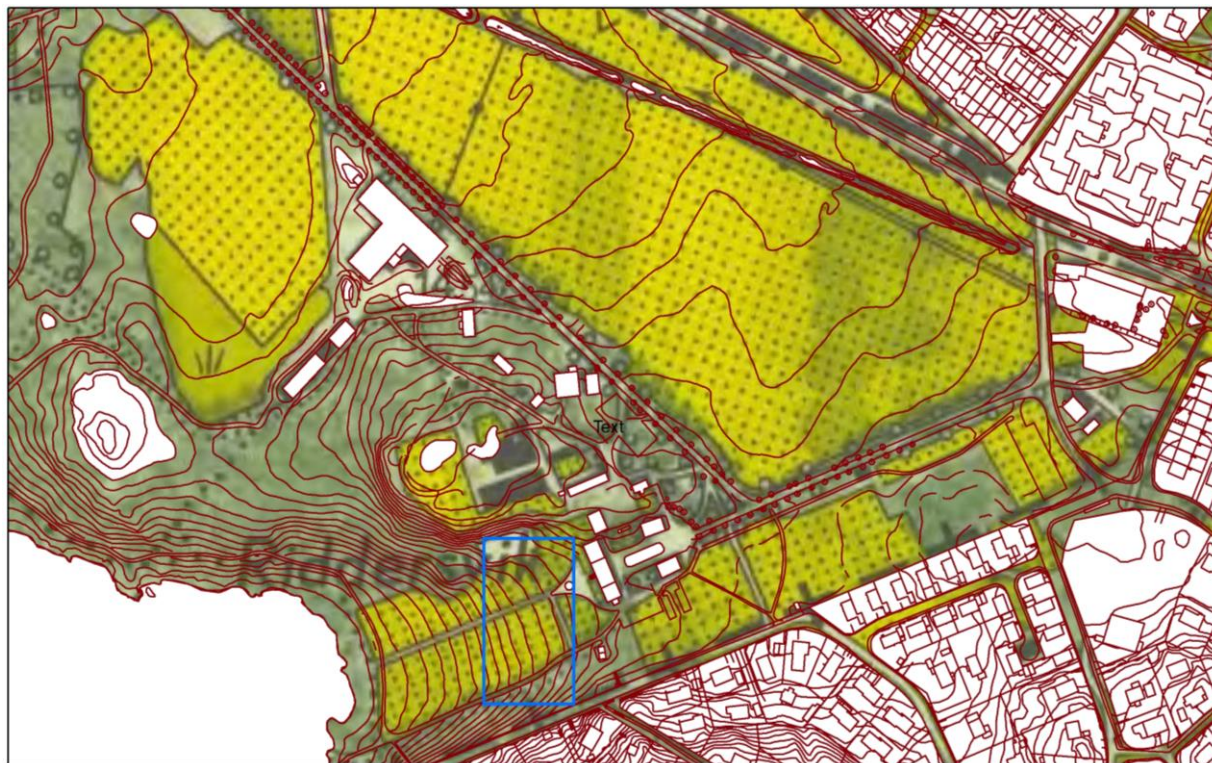
Figur 7. Charta över Lofsta år 1751–1752. LMS A48-23:1.

Figur 8. Rågången mellan Nälsta och Flottsvik 1758. LM 01-JÄF-39.

Figur 9. Riddersviks herrgård år 1843 med torpets bebyggelseläge markerat på den övre terrassen väster om manbyggnaden.

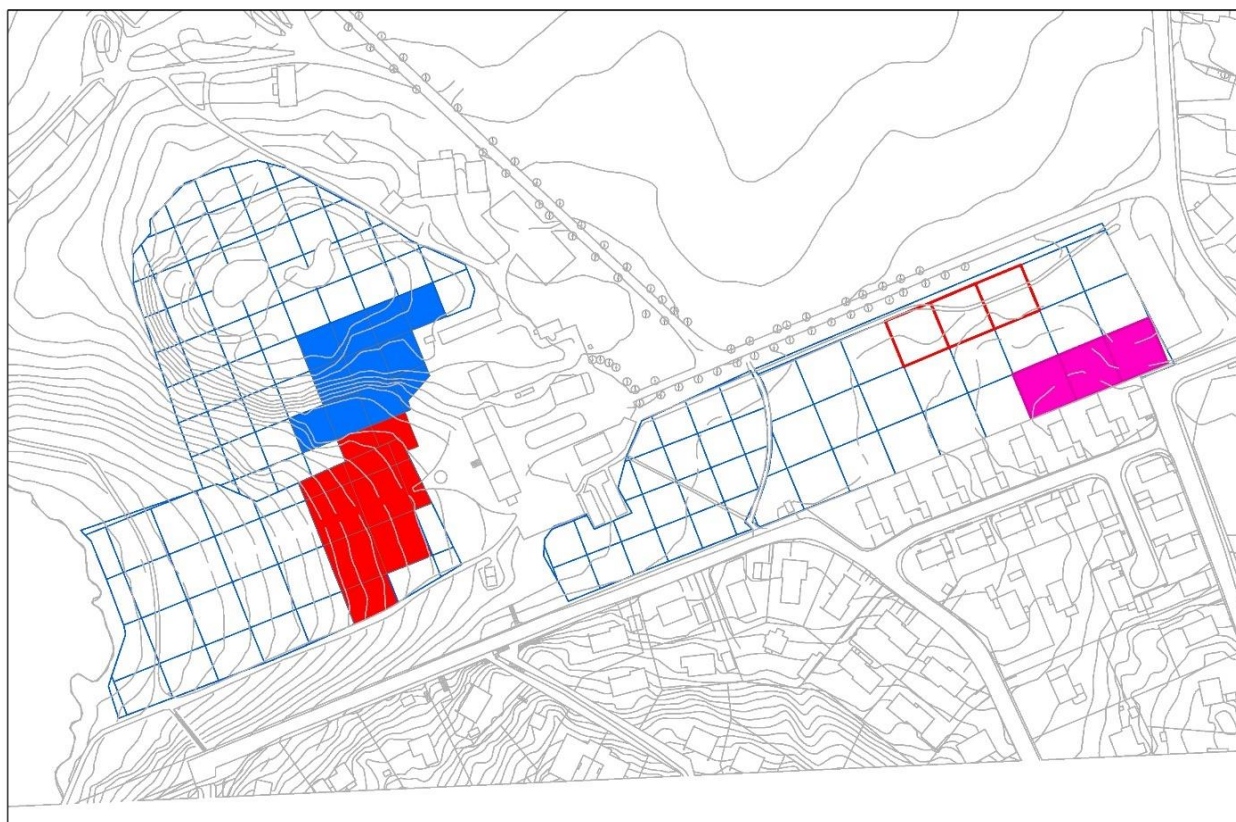
Figur 10. Riddersvik i mitten av 1900-talet.

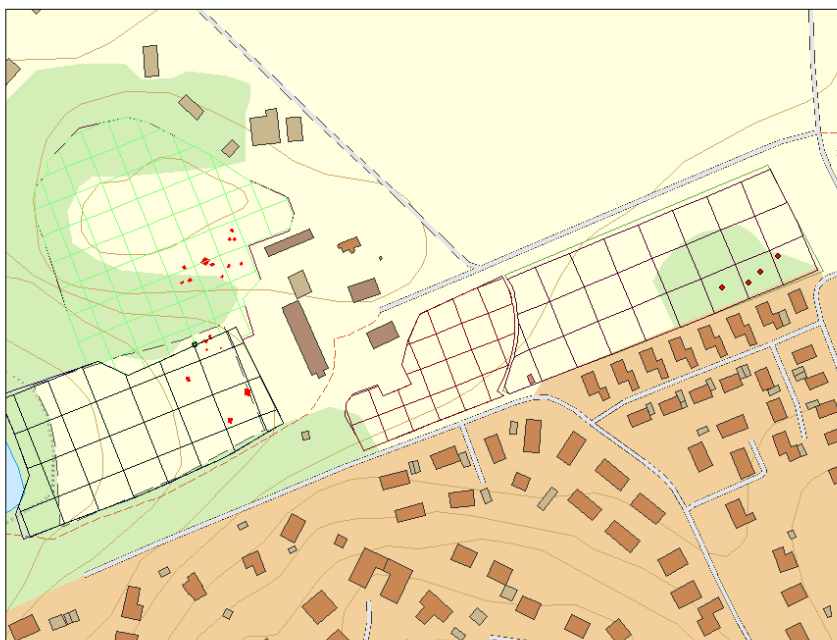
Figur 11. Detalj torpet Stenhagen år 1758.

Figur 12. Torpets Stenhagens bebyggelseläge markerat mot gamla Ekonomiska kartan från år 1951.

Figur 13. Rutnät för provtagning inom delområde Utsiktullen, Koloniområdet och Rosenparken. Rutor som kan omfatta bebyggelse lämningar av Flottvikstorpet är rödmarkerade, rutor med historiska terrasseringar är blåmarkerade och Stenhagentorpet är markerat med rosa rutor. Samtliga dessa tre områden med fulla rutor kräver arkeologisk närvaro vid provtagning. De röda ofyllda rutorna visar platsen för en byggnad som är markerad på 1891 års karta. Grunden till denna byggnad kan framkomma vid provtagning men kräver inte arkeologisk närvaro.

Figur 14. Arkeologisk närvaro fanns med vid de polygoner och punkter som är markerade med rött inom de olika delområdena. Skala 1:2000

Figur 15. Fyllnadsmassor från provtagningsrutor inom den södra delen av Utsiktsskullen, med moderna föremål. Foto: Annika Nordström, Arkeologerna, SHM.

Figur 16. Inom Utsiktsskullen var fyllnadsmassorna upp till 2 meter tjocka. Foto: Annika Nordström, Arkeologerna, SHM.

Figur 17. I en av de nordöstra provtagningsrutorna inom Koloniområdet fanns lagda stenar mot botten. Fotot är taget från NÖ. Foto: Annika Nordström, Arkeologerna, SHM.

Figur 18. En av provtagningsrutorna från Rosenparken. Här var matjordslagret ca 0,3 – 0,4 meter tjock. Därunder fanns sandig mjäla som var opåverkad av människor. Foto: Annika Nordström, Arkeologerna, SHM.

Figur 19. En av provtagningsrutorna från Utsiktskullen. Här var matjordslagret ca 0,4 – 0,5 meter tjockt. Därunder låg kallmurade stenar, 0,25–0,3 meter stora, på sandig mjäla som var opåverkad av människor. Foto: Ann-Mari Hållans Stenholm, Arkeologerna, SHM.

Figur 20. En av provtagningsrutorna från Koloniområdet. Här fanns ett kalkbrukslager med tegel som låg på större stenar. Foto: Ann-Mari Hållans Stenholm, Arkeologerna, SHM.